

Carl Erik Kühl

Søge Finde

(1980)

1.

At spørge til det værende er at spørge til det, som findes. Ingen vil benægte det, men der er alligevel givet plads for en undren. For med ordet "findes" har det sig på den måde, at det er en passiv-form af et verbum: "at finde", og en passiv-form betragter vi almindeligvis som afledt. Betyder det nu, at vi skal betragte væren som et afledt fænomen? Det er den ene side af vor undren. Endvidere: når passiv-formen er ført tilbage til aktiv-formen, "at finde", bliver samhørigheden med et andet begreb, et andet verbums "at søge", åbenbar. At finde noget er i det daglige at betragte som udfaldet - evt. præciseret til: det *lykkelige* udfald - af det at søge. Betyder det nu, at vi også må betragte væren som hørende sammen med noget andet, således som at finde/at findes hører sammen med at søge/at søges? Det er den anden side af vor undren, som på dette sted bare er en undren, ikke et spørgsmål i egentlig forstand, endnu mindre en udarbejdet problemstilling.

Nu kan det synes, som om "findes" har to betydninger, hvoraf kun den ene i en væsentlig forstand har med *søgen* at gøre. Udsagnet: "For at noget *kan* findes, *må* det findes!", giver kun mening, dersom "findes" betyder noget forskelligt i sine to forekomster. Vi kan da operere med en *praktisk* betydning: at findes *som* udfaldet af en søgen, og en *ontologisk* betydning: at findes *som* at være. Udsagnet siger da så meget som: "For at en søgen skal kunne fuldbyrdes, må det søgte være et værende!". Dette er et sandt udsagn, som til og med viser, at den ontologiske betydning af "findes" ikke har mere med det at søge at gøre end med f.eks. det at sparke. "For at et spark skal kunne fuldbyrdes, må det, der sparkes til, være et værende!", er - således synes det - et udsagn af samme form. At noget *findes* i ontologisk forstand af ordet, er selvsagt en nødvendig betingelse for, at man gå hen og finde det, sparke til det, kigge på det, gemme det bort, lyve om det, etc. Kun den praktiske betydning af "findes" har i væsentlig forstand med en *søgen* at gøre.

Imidlertid består der en snæver logisk-syntaktisk forbindelse imellem de to betydninger af "findes" - så snæver, at det er et spørgsmål, om vi overhovedet med føje kan tale om to betydninger. At noget ontologisk findes, er ikke bare en nødvendig betingelse for, at det praktisk findes. Det værende *er* bare, for så vidt det ud-steder en nærhed. Denne nærhed kan tiltrædes af mennesket, hvis væremåde netop er til-stede-værelse. Det værende viser sig da for mennesket i sin væren, dvs. sit nær-vær. I selve tiltrædelsen *sker fundet*, i selve tiltrædelsen *findes* tingen i praktisk forstand. Denne akts *mulighed* er ikke bare *betinget* af det værende som værende, men er *konstitutiv* for det værende som værende. (Vi taler her om *aktens* mulighed, således som denne er givet med det værende som værende; ikke om *vore* individuelle eller fælles muligheder for at *udføre* akten, gøre den til et faktum.) At noget ontologisk findes, betyder altså, at det praktisk *lader sig* finde. Forholdet imellem den ontologiske og den praktiske betydning af "findes" bliver da i et rent ontologisk regi formuleret som forholdet imellem udstedelsen og tiltrædelsen af nærheden, i et rent praktisk regi som forholdet imellem fundets mulighed og faktum.

Når forskellen imellem de to betydninger lader sig udtrykke som en rent *modal* forskel indenfor det praktiske begreb "findes", må vi spørge: Hvorfor bringer sproget ikke i almindelighed denne forskel til orde? Eller rettere: Hvilken erfaring kommer til orde, i og med denne forskel *ikke* kommer til orde? Svar: den forestillende tænknings erfaring, *metafysikken*. Metafysikken tænker det værende som værende, og holder væren for nær-vær. Således er den henvist til at tiltræde det

værendes nær-hed, gøre det værende nær-værende på den måde, som kaldes *forestille*. Med forestillingens fuldbyrdelse er tiltrædelsen allerede sket. Idet det værende tænkes, *er* det fundet: idet noget, som lader sig finde, forestilles, tænkes det som fundet.

Metafysikken kan naturligvis godt *tænke* forskellen imellem det at lade sig finde og det faktisk at findes. Men den kan ikke lade denne forskel spille ind, når den gør sig forestillinger om dette eller hint værende. Med begreber som, "vise sig", "fremtræde", "nærvær" m.fl. har det sig på lignende måde. At noget viser sig, kan både betyde, at det er synligt¹ (uden nødvendigvis at blive set), og at det faktisk ses af et i forvejen bestemt subjekt.

Vi kan nu sige: Der er kun ét begreb "findes", som på det nøjeste er forbundet med et begreb "finde" og dermed med begrebet "søge". Idet metafysikken tænker det værende som fundet, går den forbi enhver sondring imellem det, som *lader sig* finde, og det, som *faktisk* er fundet. Den tiltræder uden videre det værendes nærhed og bevilger på den måde selve forbindelsen imellem *finde* og *søge* til glemsel.

Metafysikken "selv" har troligt ikke brug for en sammentænkning af begreberne "finde" og "søge". Dét har derimod den tænkning, som vil afdække metafysikkens topologi, således som det allerede ovenfor er sket antydningssvis i udlægningen de metafysiske *akter*.

2.

Vi ved alle, hvad det betyder at finde en ting. Vi har ofte gjort det. Udtrykkeligt kender vi til det at finde som udfaldet af det at søge. Vi søger en ting - og vi finder den. Men der er også noget, der hedder "bare" at finde en ting. I dette "bare" ligger der, at vi ikke søgte tingen - det var ikke et anliggende at finde den. Hvad er forholdet imellem at finde som udfaldet af det at søge og som det "bare" at finde? Finder vi på samme måde, hvad enten fundet sker på den søgendes vej eller krydser en helt anden bane?

Hvorledes kan det være et anliggende at finde en ting? Fremfor alt ved, at vi allerede har et videre anliggende end blot at finde tingen. Vi skal bruge den til noget, vi skal undersøge den, vi skal beskytte den, etc. For at gøre det, må vi først finde den. Det vil sige: tingen er ikke i nærheden, ikke indenfor rækkevidde, ikke i sigte - vi er skilt fra tingen og må overvinde skellet for at realisere vort anliggende. Alt efter tingens art og anliggendets art bestemmes et *nærvær*. Og herudfra bestemmes igen et *fravær*. At finde tingen er at overvinde fraværet, realisere den i fraværet indbyggede *mulighed* for nærvær. Til det klassiske græsk-metafysiske begreb "parousia", "nær-vær", hører nærvær-fravær som *struktur*. Det, som *findes*, er det, som har en *nærhed*, som kan *tiltrædes* hhv. *fratrædes*. Jeg søger hammeren - og finder den. Jeg har fundet den - og bruger den. Jeg har brugt den - og lægger den *fra* mig. Jeg søger gasmåleren - og finder den. Jeg har fundet den - og aflæser den. Jeg har aflæst den - og går igen. Jeg søger ligningens rod - og finder den. Jeg har fundet den - og skriver den ind i regnehæftet. Jeg har skrevet den ind i regnehæftet - og vender blad. Når jeg søger hammeren, er det klart nok *for* dens væsens skyld: dens tjenlighed i en bestemt sammenhæng. Men jeg må *søge* den *på* dens gen-kendelighed som hammer, frem for alt på dens *udseende* som hammer. Dens udseende er klart nok bestemt ved dens væsen - dvs. *af* eller *igennem* dens væsen: "Væsen går forud for udseende!", ville det måske lyde på filosofisk. En ting må *være* en hammer for at have en hammers udseende. Men når jeg skal *finde* hammeren, er jeg netop *ikke* i tingens nærhed, dvs. dér, hvor tingen viser sig som det, den er. Mit første anliggende er derimod at *komme* derhen, hvor dét sker. I forskellen mellem udseendet og væsenet - en sondring, som intet har at gøre med den tyske filosofis "Wesen/Erscheinung" - er selve muligheden for at overvinde fraværet funderet. Dersom (1) håndterlighed væsensmæssigt tilkommer hammeren; dersom (2) håndterlighed ikke kan tillægges en ting, som ikke kan skilles fra hånden; og dersom (3) hammeren alene viser sit væsen, idet den *er* i brug, da er det væsentligt for selve brugeligheden (håndterligheden) af

¹ - eller hvad afdækningsformen, åbenbarheden, nu måtte bestå i.

hammeren, at den har en hammers udseende. Altså: væsenet bestemmer udseendet - og det er væsentligt, at det gør det.

Væsenet bestemmer ikke udseendet i distinktiv forstand. Skal jeg finde en bestemt bog på reolen, bestemmer bogens bestemthed - dens indhold f.eks. - ikke det udseende, jeg genkender den på: farve, størrelse, etc. Men for at være en ting med en bestemt farve, må tingen overhovedet være *noget* bestemt, være bestemt *som* det og det: bestemt i sit væsen. Og for at kunne findes må tingen have et udseende *som* det, den er. Dette væsensmæssige udseende kalder grækerne "*eidōs*". Tingenes distinktive udseende beror på, at en tings udseende altid er *rigere* end dens *eidōs*.

Således som hammeren er i sit væsen, er den altid i sit væsen, men kun i *nærværet* er det åbenbart. Således som en hammer ser ud, ser den også "altid" ud, men kun i *fraværet* er det åbenbart. Det vil sige: kun i fraværet af væsensudfoldelsen er den nærværende for blikket, dvs. nærværende i sit udseende. Det er følgelig bare muligt at være hammeren nær i forståelse af dens væsen: forståelsen af, hvad det vil sige at være hammeren nær, hører med til det at være hammeren nær; og forståelsen af hammerens nærhed gives bare med forståelsen af hammerens væsen.

At være hammeren nær er at bruge den, håndtere den; og den, der gør det, ved allerede hvad en hammer er. Men det er muligt - og vi har set, at det *må* være muligt - at se hammeren, dvs. være den nær i dens udseende, uden at genkende dens væsensmæssighed. "Således ser hammeren altid ud", betyder da: det er muligt at træffe tingen uden at have søgt den; det er muligt "bare" at finde den; og det er muligt at finde den uden at vide, *hvad* det er, som er fundet.

Hvorledes nu det? Hvis tingens væsen bestemmer nærheden, har jeg da med garanti *fundet* tingen, hvis jeg f.eks. har samlet den op? Ja, jeg har fundet den *som objekt* for en undersøgelse med henblik på væsensbestemmelse, dvs. med henblik på et svar på spørgsmålet: "Hvad er dette?" Og denne undersøgelses mulighedsbetingelse er genskinnet fra væsen til udseende. Tingen kan tages ud af brug, fjernes fra sit vante landskab, etc. Den er på ingen måde hermed destrueret. Den besidder fremdeles "evnen" til at træde ind i landskabet, ind i virket. Ikke fordi vi *erindrer*, hvorfra den stammer, men fordi vi kan *se*, hvad det er for en (slags) ting. Se det *på* tingen.

Når jeg samler tingen op, er jeg tingen nær, så længe tingen holdes for "det, der *ved* sit udseende viser, *hvad* det i sit væsen er, uden at *vise* dette væsen *i* sig selv". Men i undersøgelsessituationen er det klart nok ikke givet, hvad der er det væsensmæssige udseende, og hvad der ikke er det. Derfor kan vi finde en ting uden at finde ud af - uden at *kunne* finde ud af - hvad det er for en ting, vi har fundet.

3.

Der er mange måder at søge en ting på. Og mangfoldigheden er ikke alene bestemt ved tingens væsen og måder at være (findes) på, men også ved det søgende subjekts forhåndsformåen og -viden.

(1) Du søger et redskab til brug ved en opgave, du netop har givet dig i kast med. Du ved, at du har et sådant redskab; du ved, hvor det har sin plads, og at det ikke er på sin plads.

Du søger det savnede redskab gennem rekonstruktionen af den historie, der fortæller, hvorledes redskabet kom bort fra sin plads, og som slutter med angivelsen af, hvor redskabet nu er at finde. Eksempelvis forhører du dig hos de andre medlemmer af husholdningen. En af dem fortæller, at naboen har lånt redskabet: Historien er i gang, og hvis naboen stadig har redskabet hos sig, slutter den også her.

(2) Samme situation som i (1). Men det er på forhånd nogenlunde sikkert, at det er dig selv, der har fjernet redskabet fra sin plads - og glemt det, dvs. glemt hvorhen du har bragt det.

Du søger det savnede redskab ved at gå den *vej*, der forbinder mulige steder at søge på den mest "rationelle" måde. Til enhver tid skal (a) det nære prøves før det fjerne, og (b) det mere sandsynlige prøves før det mindre sandsynlige. Det er klart, at der ikke findes én sådan vej. Dels gives der ikke en skala til afvejning af (a)- og (b)-hensyn mod hinanden. Dels forandres de operative sandsynligheder med undersøgelsens fremadskriden. Også den operative vurdering af afstande - f.eks. målt i arbejdstid eller "besvær" - kan forandre sig.

(3) Du søger en bestemt bog. Du kender forfatter og titel. Du kender til og med bogens indhold ganske godt. Du ved, at du har bogen stående på din reol. Men der står ca. 3000 bøger. Bogen skal altså søges imellem dem, for dér findes den.

Du søger bogen ved at *kaste et blik* på bogsamlingen. Men hvad vil det sige?

Selv det grundigste og dybeste kendskab til bogens indhold forbliver unyttigt for det søgende subjekt, hvis indholdet ikke bestemmer bogen som det, et søgende blik genkendende kan falde på, når det kastes på en reol med bøger. Og det gør indholdet hverken med væsensmæssig eller materiel nødvendighed. Men med materiel nødvendighed *muliggør* bogen som bog oprettelsen af et i denne situation operativt distinktivt udseende: En bog har en bogryg, og det er just den, der er synlig, når bog står ved bog på en bogreol. Og bogen er lavet i en offentlighed, et samfund, hvor bøger skal kunne være individer i en *samling* af bøger, der er opstillet på reoler. Altså udformes bogryggens udseende til genkendelse af bogen. Forfatter og titel - det, der i vor offentlighed, vort samfund, vor verden, skematiserer svaret på et spørgsmål: "Hvilken bog?", når spørgsmålet sigter til det, bogen "først" er og søges for - står *skrevet* på bogryggen. Og den, som kan læse i en bog, kan også *søge* bogen på et sådant distinktivt udseende. Den, som kan læse, ved også, hvorledes ord *ser ud*.

Dersom du kender - og erindrer - bogens tykkelse, højde og farve, kan du finde bogen hurtigere, end hvis du blot kender dens titel og ved, at denne står skrevet på bogens ryg. Thi i den grad f.eks. farven kan være operativt distinktiv, kan du kaste dine søgende blik på større afstand, dvs. med større *over-blik*, end du vil kunne, når bøgerne skelnes ved de visuelle former, der giver sig af titlens ortografi og typografi.